

การพัฒนาหลักสูตรนักร้องสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวในชุมชนพหุวัฒนธรรมอำเภอเบตง จังหวัดยะลา The Development of a Tourism Interpreter Curriculum in the Multicultural Community of Betong District, Yala Province

มิสโร จูมะ¹ อิสมาแอล มะซะแม^{2*} อรรัตน์ เจริญพรทิพย์² และศศิกาญจน์ ชีณอม²
Missro Chuma¹, Ismail Masamae^{2*}, Awrrat Jarenporntip² and Sasikarn Cheethanom²

¹วิทยาลัยชุมชนนาวิวาส ตำบลลำภู อำเภอเมืองนาวิวาส จังหวัดนราธิวาส 96000

²วิทยาลัยชุมชนยะลา เลขที่ 2 ถนนสุขยางค์ 1 อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา 95000

¹Narathiwat Community College Lamphoo Sub-district, Mueang Narathiwat District, Narathiwat Province 96000, Thailand

²Yala Community College, 2 Sukyang 1, Mueang Yala District, Yala Province 95000, Thailand

*Corresponding author, e-mail: Ismail@ycc.ac.th

(Received: Apr 19, 2025; Revised: Feb 18, 2026; Accepted: Feb 23, 2026)

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหา กระบวนการทำงาน และสิ่งสนับสนุนของนักร้องสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวในชุมชนพหุวัฒนธรรมอำเภอเบตง จังหวัดยะลา 2) พัฒนาหลักสูตรนักร้องสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวในชุมชนพหุวัฒนธรรมอำเภอเบตง จังหวัดยะลา 3) ทดลองใช้หลักสูตรนักร้องสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวในชุมชนพหุวัฒนธรรมอำเภอเบตง จังหวัดยะลา และ 4) ประเมินและปรับปรุงหลักสูตรนักร้องสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวในชุมชนพหุวัฒนธรรมอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ใช้วิธีการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่างคือ นักร้องสื่อความหมายในอำเภอเบตง จังหวัดยะลา ที่ได้จากการเลือกแบบเจาะจง จำแนกเป็น กลุ่มศึกษาปัญหา 80 คน และกลุ่มทดลองใช้หลักสูตร 40 คน ซึ่งแบ่งย่อยเป็นกลุ่มทดลองนำร่อง 10 คน และกลุ่มทดลองใช้จริง 30 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัญหา แบบประเมินความเหมาะสมแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบประเมินความพึงพอใจ และการประเมินประสิทธิภาพและคุณค่าของหลักสูตร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหา กระบวนการทำงานของนักร้องสื่อความหมายโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นมี 7 หน่วยการเรียนรู้ รวม 22 ชั่วโมง ผลการประเมินคุณภาพและความเหมาะสมของหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ผู้เข้าอบรมทั้งสองกลุ่มมีคะแนนผลสัมฤทธิ์หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรในระดับมากที่สุด และ 4) ประสิทธิภาพและคุณค่าของหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีจุดเด่นด้านความครอบคลุมของเนื้อหาและการสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ข้อเสนอแนะคือ ควรเพิ่มชั่วโมง ฝึกปฏิบัติทักษะการสื่อสารเพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้เข้าอบรม

คำสำคัญ : การพัฒนาหลักสูตร นักร้องสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยว ชุมชนพหุวัฒนธรรม

Abstract

This research aimed to: 1) study the problems, work processes, and supporting factors regarding tourism interpreters in the multicultural community of Betong District, Yala Province; 2) develop a curriculum for tourism interpreters in this multicultural community of Betong District, Yala Province; 3) implement the developed curriculum in multicultural communities of Betong District, Yala Province; and 4) evaluate and improve the tourism interpreter curriculum in multicultural communities of Betong District, Yala Province. The sample consisted of tourism interpreters in Betong District, Yala Province. This research employed a research and development approach. selected through purposive sampling, divided into: a problem study group of 80 participants and a curriculum implementation group of 40 participants (10 in the pilot group and 30 in the actual implementation group). The research instruments included a problem state questionnaire, a curriculum quality assessment form, an achievement test, a satisfaction questionnaire, and a curriculum efficiency and

value. Data were analyzed using mean, standard deviation, and t-test. The research findings were as follows:

- 1) The state of problems and work processes of the tourism interpreters were overall at a high level.
- 2) The developed curriculum consisted of 7 learning units totaling 22 hours. The quality and appropriateness of the curriculum were assessed at the highest level.
- 3) Participants in both experimental groups achieved post-training scores significantly higher than pre-training scores at the .05 level, and their satisfaction with the curriculum was at the highest level.
- 4) The overall efficiency and value of the curriculum were at a high level, with key strengths in content coverage and the fostering of local pride. The study suggests increasing practical hours for communication skills to further build trainees' confidence.

Keywords: Curriculum development, Tourism interpreter, Multicultural community

บทนำ

ในปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้เปลี่ยนผ่านจากการเน้นปริมาณสู่การเน้นคุณภาพและการสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่า โดยเฉพาะการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มุ่งเน้นอัตลักษณ์และวิถีชีวิตท้องถิ่น องค์ประกอบสำคัญที่จะเชื่อมโยงนักท่องเที่ยวเข้ากับคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวคือ ศักยภาพของนักสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยว ตามแนวคิดของ Kaewjarus (2021) หมายถึง บุคคลที่เป็นเสมือนตัวแทนของประเทศ ทุนวัฒนธรรม และทุนสติภาพ โดยทำหน้าที่เป็นตัวกลางสื่อสารกับนักท่องเที่ยว และสวมบทบาทเป็นนักสื่อความหมายทางการท่องเที่ยว ที่ทำหน้าที่เล่าเรื่องราวต่าง ๆ อย่างถูกต้องและมีทักษะในการแปลภาษา นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นผู้ประสานงานที่สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างนักท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการ ซึ่งการแสดงออกและการกระทำของบุคคลเหล่านี้เปรียบเสมือนภาพสะท้อนของคนในชุมชนหรือคนทั้งประเทศ ความสำคัญของนักสื่อความหมายมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว สำหรับแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติทั่วไปที่มีความสวยงามในตัวเอง เช่น ชายหาด ภูเขา อาจไม่จำเป็นต้องมีนักสื่อความหมายมากนัก แต่สำหรับแหล่งท่องเที่ยวที่มีมิติทางวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ หรือพื้นที่พหุวัฒนธรรม นักสื่อความหมายมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากคุณค่าที่แท้จริงไม่ได้อยู่ที่สิ่งที่ “มองเห็น” เพียงอย่างเดียว แต่อยู่ที่ “ความหมาย” “เรื่องราว” และ “บริบททางวัฒนธรรม” ที่ซ่อนอยู่เบื้องหลัง Tilden (1957) หาคหานักสื่อความหมายที่มีความรู้และทักษะที่ดี แหล่งท่องเที่ยวแม้จะมีศักยภาพสูงก็อาจถูกมองผ่านไปโดยไม่เข้าใจคุณค่า ส่งผลให้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับประสบการณ์ที่สมบูรณ์ และแหล่งท่องเที่ยวไม่สามารถสร้างความยั่งยืนได้ งานวิจัยของ Ngamkanok *et al.* (2022) ได้ชี้ให้เห็นว่า การพัฒนาผู้นำการท่องเที่ยวระดับพื้นที่ให้มีสมรรถนะในการบริหารจัดการและการสื่อสาร เป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวให้เติบโตอย่างสมดุลและลดผลกระทบต่อชุมชน

อำเภอเบตง จังหวัดยะลา ถือเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในฐานะจุดหมายการท่องเที่ยวที่สำคัญของจังหวัดชายแดนภาคใต้ ด้วยภูมิประเทศที่โดดเด่น เช่น ทะเลหมอกอัยเยอร์เวง สวนดอกไม้เมืองหนาว และแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์อุโมงค์ปิยะมิตร อีกทั้งยังมีบริบททางสังคมแบบ “พหุวัฒนธรรม” ที่เข้มแข็ง ซึ่งเป็นการอยู่ร่วมกันของชาวไทยพุทธชาวไทยมุสลิม และชาวไทยเชื้อสายจีนอย่างกลมกลืน อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาของ Laeheem *et al.* (2023) ที่ได้ทำการสำรวจแนวทางการพัฒนาและบริหารการท่องเที่ยวในพื้นที่เบตงพบว่า แม้จำนวนนักท่องเที่ยวจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยข้อมูลจาก Ministry of Tourism and Sports (2024) ระบุว่าในปี พ.ศ. 2566 อำเภอเบตงมีจำนวนผู้เยี่ยมชมเยือนสูงถึง 1.6 ล้านคน แต่การบริหารจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่ยังเผชิญปัญหาจากการขาดแคลนนักสื่อความหมายที่มีคุณภาพ โดยบุคลากรที่ทำหน้าที่นำเที่ยวในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เจ้าของที่พัก หรือผู้ประกอบการท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ยังขาดความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับบริบทพหุวัฒนธรรม ขาดการจัดการข้อมูลทางวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ ขาดทักษะในการถ่ายทอดเรื่องราวอย่างน่าสนใจ และขาดความเข้าใจในหลักการสื่อความหมายที่ถูกต้อง ส่งผลให้นักท่องเที่ยวไม่ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องครบถ้วน บางครั้งได้รับข้อมูลที่คลาดเคลื่อนหรือเป็นเพียงข้อมูลผิวเผิน ไม่สามารถสร้างความเข้าใจและความประทับใจที่แท้จริงต่อคุณค่าของพื้นที่ได้ ปัญหานี้ยังส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และศักยภาพในการแข่งขันของอำเภอเบตงในฐานะแหล่งท่องเที่ยวระดับสากล ซึ่ง

สอดคล้องกับผลการศึกษาที่ชี้ให้เห็นว่า ชุมชนในอำเภอเบตงยังขาดเครื่องมือและการจัดการข้อมูลทางวัฒนธรรมที่เป็นระบบ ส่งผลให้เกิดข้อจำกัดในกระบวนการสื่อความหมายเชิงลึก นอกจากนี้ Sakunphutthaphon (2021) ยังพบว่า การถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับอัตลักษณ์พหุวัฒนธรรมให้น่าประทับใจเพื่อการประชาสัมพันธ์ยังมีน้อย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการยกระดับการท่องเที่ยวของอำเภอเบตงสู่มาตรฐานสากล

การแก้ไขปัญหาดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ผ่าน “การพัฒนาหลักสูตรนักรับสื่อความหมาย” ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการวิจัยและพัฒนาที่ประสบความสำเร็จในบริบทอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Chatakan *et al.* (2024) ที่ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นสำหรับมัคคุเทศก์เพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และการเกษตรในอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า การมีหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญและมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด นอกจากนี้การศึกษาของ Phitchayapirath & Somnuek (2025) เรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นการท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา จังหวัดอุบลราชธานี ยังยืนยันว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและการลงมือปฏิบัติจริง ช่วยสร้างความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างเป็นรูปธรรม

ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพนักรับสื่อความหมายในอำเภอเบตง จึงจำเป็นต้องสร้างหลักสูตรที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่เฉพาะผนวกองค์ความรู้ทั้งด้านทักษะการนำเสนอ ความปลอดภัย และความเข้าใจในบริบทพหุวัฒนธรรมเข้าด้วยกัน จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมุ่งมั่นที่จะพัฒนา “หลักสูตรนักรับสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวในชุมชนพหุวัฒนธรรมอำเภอเบตง จังหวัดยะลา” โดยหลักสูตรนี้มุ่งพัฒนาสมรรถนะสำคัญ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวในอำเภอเบตง ทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และเทคนิคการเล่าเรื่อง เพื่อยกระดับบุคลากรท้องถิ่นให้เป็นนักรับสื่อความหมายมืออาชีพที่สามารถถ่ายทอดอัตลักษณ์ของเบตงสู่สายตานักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลที่คาดว่าจะได้รับการวิจัยครั้งนี้คือ หลักสูตรที่มีคุณภาพและความเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ สามารถนำไปใช้เป็นตัวแบบในการพัฒนานักรับสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่พหุวัฒนธรรมอื่น ๆ ได้ นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัด และสมาคมธุรกิจท่องเที่ยว สามารถนำหลักสูตรนี้ไปประยุกต์ใช้ในการอบรมและพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวได้ ซึ่งจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการบริการท่องเที่ยว การสร้างรายได้ที่เพิ่มขึ้นให้แก่ชุมชนท้องถิ่น และการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนในระยะยาวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหา กระบวนการทำงาน และสิ่งสนับสนุนของนักรับสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวในชุมชนพหุวัฒนธรรมอำเภอเบตง จังหวัดยะลา
2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรนักรับสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวในชุมชนพหุวัฒนธรรมอำเภอเบตง
3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรนักรับสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวในชุมชนพหุวัฒนธรรมอำเภอเบตง
4. เพื่อประเมินและปรับปรุงหลักสูตรนักรับสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวในชุมชนพหุวัฒนธรรมอำเภอเบตง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา เพื่อพัฒนาศักยภาพนักรับสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวในบริบทสังคมพหุวัฒนธรรม โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการวิจัยและพัฒนา ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ระยะ ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 : การศึกษาบริบท ปัญหา และความต้องการ

ระยะนี้เป็นการดำเนินการเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยมุ่งเน้นการศึกษาสภาพปัญหา กระบวนการทำงาน และสิ่งสนับสนุนที่จำเป็น ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ ประชาชนในพื้นที่อำเภอเบตงที่เคยผ่านการฝึกอบรมหลักสูตร

นักสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยววันที่ 1 และ 2 ในปี พ.ศ. 2565 จากฐานข้อมูลของวิทยาลัยชุมชนยะลา รวมจำนวน 100 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 คน การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือก คือ 1) เป็นผู้ที่ยังคงประกอบอาชีพหรือมีบทบาทเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในปัจจุบัน และ 2) สามารถให้ข้อมูลและติดต่อสื่อสารได้สะดวก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลทั่วไป สภาพปัญหา กระบวนการทำงาน และสิ่งสนับสนุน สำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือนี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) มีค่าระหว่าง 0.60 – 1.00 จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักสื่อความหมายในพื้นที่อำเภอเบตงที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83 การวิเคราะห์ข้อมูลในระยนี้ใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของ Best (1981) โดยค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง อยู่ในระดับน้อย และค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระยะที่ 2 : การออกแบบและพัฒนาหลักสูตร

ระยะนี้เป็นการดำเนินการเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยนำข้อมูลพื้นฐานจากระยะที่ 1 มาสังเคราะห์ร่วมกับแนวคิดการพัฒนาหลักสูตรของ Taba (1962) เพื่อยกร่างหลักสูตร ในการยกร่างหลักสูตรนั้น ผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบของหลักสูตร ได้แก่ หลักการและเหตุผล จุดมุ่งหมาย โครงสร้างเนื้อหาซึ่งแบ่งเป็น 7 หน่วยการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ และการวัดประเมินผล สำหรับการตรวจสอบคุณภาพหลักสูตร ผู้วิจัยได้นำร่างหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเข้าสู่กระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus group) และวิพากษ์หลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ซึ่งเลือกโดยวิธีการเจาะจง ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาหลักสูตร 2 ท่าน และนักวิชาการด้านการศึกษา 1 ท่าน โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของหลักสูตร และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อยืนยันความเหมาะสมก่อนนำไปทดลองใช้

ระยะที่ 3 : การทดลองใช้หลักสูตร

ระยะนี้เป็นการดำเนินการเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 โดยนำหลักสูตรไปใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย ดำเนินการทดลองเป็น 2 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การทดลองนำร่อง (Pilot study) ซึ่งทดลองใช้กับประชาชนในพื้นที่อำเภอเบตงที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับกลุ่มเป้าหมายและสมัครใจเข้าร่วมโครงการ จำนวน 10 คน เพื่อตรวจสอบความเป็นไปได้ของกระบวนการจัดการเรียนรู้และความเหมาะสมของเวลา และขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้จริง (Field trial) ซึ่งดำเนินการจัดฝึกอบรมให้กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง จากผู้ที่มีความสนใจและสมัครใจเข้าร่วมโครงการ และมีความพร้อมในการเข้าร่วมกิจกรรมตลอดหลักสูตร เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองประกอบด้วย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ เพื่อวัดความรู้ความเข้าใจก่อนและหลังการอบรม (Pre-test/Post-test) แบบประเมินทักษะภาคปฏิบัติ (Rubric score) เพื่อวัดสมรรถนะในการนำเที่ยวและการใช้ภาษา โดยประเมินจากการปฏิบัติจริงในสถานการณ์จำลองและสถานที่จริง และแบบประเมินความพึงพอใจต่อหลักสูตร การวิเคราะห์ข้อมูลดำเนินการโดยเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้สถิติ t-test แบบ Dependent samples และวิเคราะห์ระดับทักษะกับความพึงพอใจด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ระยะที่ 4 : การประเมินและปรับปรุงหลักสูตร

ระยะนี้เป็นการดำเนินการเพื่อตอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อประเมินประสิทธิผลท้ายสุดของหลักสูตร โดยผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้เข้ารับการอบรมในระยะทดลองใช้จริง จำนวน 30 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบประเมินประสิทธิภาพการนำไปใช้และคุณค่าของหลักสูตร ซึ่งครอบคลุมมิติต่าง ๆ 6 ด้าน ได้แก่ ความครอบคลุมของเนื้อหา ความสอดคล้องของกิจกรรมทฤษฎีและปฏิบัติ การสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่น การใช้สื่อสร้างสรรค์ในการนำเสนอ การบูรณาการองค์ความรู้ พหุวัฒนธรรมและทักษะการพูด การบรรยาย และการสื่อสาร การวิเคราะห์ข้อมูลในระยะนี้ดำเนินการโดยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ร่วมกับการวิเคราะห์เนื้อหา จากข้อเสนอแนะปลายเปิด เพื่อสรุปจุดแข็งและจุดที่ควรปรับปรุง นำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการขยายผลต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรนักร้องความหมายด้านการท่องเที่ยวในชุมชนพหุวัฒนธรรมอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

ผลการศึกษาสภาพปัญหา กระบวนการทำงาน และสิ่งสนับสนุน เพื่อนำมาเป็นฐานข้อมูลในการร่างหลักสูตร จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 80 คน ปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหา กระบวนการทำงาน และสิ่งสนับสนุน ในการพัฒนาหลักสูตรนักร้องความหมายด้านการท่องเที่ยว จำแนกรายด้าน

สภาพปัญหา กระบวนการทำงาน และสิ่งสนับสนุน ของนักร้องความหมายด้านการท่องเที่ยว	$\bar{X}$	SD	แปลผล
ด้านที่ 1 : ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการนำเที่ยว	3.81	0.55	มาก
ด้านที่ 2 : ภาษาเพื่อการนำเที่ยว	3.22	0.44	ปานกลาง
ด้านที่ 3 : ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน	4.34	0.39	มาก
ด้านที่ 4 : สังคมพหุวัฒนธรรมในชุมชนอำเภอเบตง	2.61	0.35	ปานกลาง
ด้านที่ 5 : สิ่งสนับสนุน (สื่อต่าง ๆ)	3.04	0.47	ปานกลาง
ด้านที่ 6 : สิ่งสนับสนุน (หน่วยงาน ชุมชน)	4.21	0.42	มาก
ภาพรวม	3.54	0.52	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัญหา กระบวนการทำงาน และสิ่งสนับสนุนของนักร้องความหมายด้านการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมากคือ ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ($\bar{X} = 4.34$) รองลงมาคือ ด้านสิ่งสนับสนุนจากหน่วยงานและชุมชน ($\bar{X} = 4.21$) และด้านความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการนำเที่ยว ($\bar{X} = 3.81$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านภาษาเพื่อการนำเที่ยว ($\bar{X} = 3.22$) ด้านสิ่งสนับสนุนประเภทสื่อต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.04$) และด้านสังคมพหุวัฒนธรรมในชุมชนอำเภอเบตง ($\bar{X} = 2.61$) ตามลำดับ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการให้ความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับท้องถิ่นและการสร้างเครือข่ายสนับสนุน

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรนักร้องความหมายด้านการท่องเที่ยวในชุมชนพหุวัฒนธรรมอำเภอเบตง

จากการนำผลการศึกษาปัญหาและความต้องการในระยะที่ 1 มาสังเคราะห์และวิพากษ์หลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ในการพัฒนา “หลักสูตรนักร้องความหมายด้านการท่องเที่ยวในชุมชนพหุวัฒนธรรมอำเภอเบตง” ที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทพื้นที่ โดยมีองค์ประกอบของหลักสูตรดังนี้ โครงสร้างเวลาเรียน ใช้ระยะเวลาการอบรมรวมทั้งสิ้น 22 ชั่วโมง แบ่งเป็นภาคทฤษฎี 9 ชั่วโมง ภาคปฏิบัติ 13 ชั่วโมง และการเรียนรู้ด้วยตนเอง 22 ชั่วโมง โครงสร้างหลักสูตร

ประกอบด้วย 7 หน่วยการเรียนรู้หลัก ได้แก่ หน่วยที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยว มุ่งเน้นการให้ความรู้เกี่ยวกับบริบทการท่องเที่ยวชุมชน ทรัพยากรการท่องเที่ยว พฤติกรรมนักท่องเที่ยวแต่ละชาติ ผลกระทบด้านการท่องเที่ยว แนวโน้มและทิศทางการท่องเที่ยว รวมถึงการใช้สื่อมัลติมีเดียและสื่อสังคมออนไลน์เพื่อสนับสนุนการสื่อความหมาย หน่วยที่ 2 ทักษะการเป็นนักสื่อความหมาย ครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับทักษะการพูด บุคลิกภาพของนักสื่อความหมาย จิตวิทยาบริการ การเป็นเจ้าบ้านที่ดี เทคนิคการจูงใจเที่ยว จริยธรรมและความรับผิดชอบของนักสื่อความหมาย รวมถึงการจัดการความแตกต่างทางวัฒนธรรม หน่วยที่ 3 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน มุ่งเน้นเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์เมืองยะลา ประวัติเมืองเบตง และแหล่งท่องเที่ยว ความรู้และการปฏิบัติตนที่เหมาะสมในสังคมพหุวัฒนธรรม หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น อาหารพื้นถิ่น และสถาปัตยกรรมที่สะท้อนถึง 3 วัฒนธรรมหลัก (ไทย จีน มลายู) หน่วยที่ 4 รูปแบบการท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยวที่น่าสนใจในจังหวัดยะลา นำเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงสุขภาพ เชิงอาหาร เชิงสร้างสรรค์ เชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน รวมถึงเส้นทางท่องเที่ยวในพื้นที่จังหวัดยะลา หน่วยที่ 5 ภาษาเพื่อการนำเที่ยว เน้นเนื้อหาเกี่ยวกับบทสนทนาสำหรับการนำเที่ยว บทบรรยายในแหล่งท่องเที่ยวสำคัญ ศัพท์เทคนิคพหุวัฒนธรรม และบทสนทนาในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า โดยเน้น 3 ภาษาสำคัญในพื้นที่ ได้แก่ ภาษาอังกฤษ จีน และมลายู รวมถึงการฝึกปฏิบัติและแสดงบทบาทสมมติ หน่วยที่ 6 การจัดกิจกรรมนันทนาการเพื่อการนำเที่ยว ครอบคลุมความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมละลายพฤติกรรมที่เหมาะสมในสังคมพหุวัฒนธรรม แนวทางการพัฒนาทักษะการเป็นผู้นำและนักจัดกิจกรรมนันทนาการ รวมถึงหลักการปฐมพยาบาลเบื้องต้นบนฐานสังคมพหุวัฒนธรรม หน่วยที่ 7 การฝึกภาคสนาม แบ่งเป็น 2 ครั้ง โดยครั้งที่ 1 เป็นการเยี่ยมชมศาสนสถานสำคัญในพื้นที่อำเภอเบตงที่สะท้อนถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรม ได้แก่ วัดพุทธาธิวาส ศาลเจ้าแม่กวนอิม มัสยิดกลางเบตง และศาลโต๊ะนิ ซึ่งถือเป็นการเรียนรู้ในสถานที่จริง การฝึกภาคสนามครั้งที่ 2 เป็นการปฏิบัติกรนำเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญของอำเภอเบตง ได้แก่ ทะเลหมอก อัยเยอร์เวง สวนหมื่นบุปผา บ่อปลานิลสายน้ำไหล สวนทุเรียนมุซังคิง อุโมงค์ปิยมิตร บ่อน้ำร้อน และผลิตภัณฑ์เอ็กวียชุมชน โดยผู้เข้ารับการอบรมจะได้ฝึกทักษะการบรรยายโดยใช้ภาษาในสังคมพหุวัฒนธรรม แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นครอบคลุมทั้งด้านพุทธิพิสัย (ความรู้ประวัติศาสตร์/ภาษา) และทักษะพิสัย (การปฏิบัติกรนำเที่ยว) ผลการประเมินความเหมาะสมของร่างหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ปรากฏดังตารางที่ 2 ซึ่งผ่านการรับรองความเหมาะสมจากผู้ทรงคุณวุฒิว่าสามารถนำไปใช้พัฒนาศักยภาพกลุ่มเป้าหมายได้จริง

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิ

รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD	ระดับความเหมาะสม
1. หลักการและจุดมุ่งหมายสอดคล้องกับปัญหา	4.50	0.43	มากที่สุด
2. โครงสร้างเนื้อหา 7 หน่วยการเรียนรู้	4.40	0.55	มาก
3. สัดส่วนเวลาเรียน (ทฤษฎี 9 / ปฏิบัติ 13)	4.60	0.55	มากที่สุด
4. กิจกรรมการเรียนรู้และการวัดประเมินผล	4.80	0.45	มากที่สุด
ภาพรวม	4.57	0.51	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของร่างหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) โดยด้านกิจกรรมการเรียนรู้และการวัดประเมินผลมีความเหมาะสมสูงสุด ($\bar{X} = 4.80$) รองลงมาคือ ด้านหลักการและสัดส่วนเวลาเรียน ($\bar{X} = 4.60$) ในขณะที่ด้านโครงสร้างเนื้อหาที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$) ตามลำดับ

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตรนักสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวในชุมชนพหุวัฒนธรรมอำเภอเบตง

ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองใช้หลักสูตร จำนวน 2 ครั้ง เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพและความเป็นไปได้ของหลักสูตร โดยวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการทดสอบก่อนเรียน และหลังเรียน

3.1 ผลการทดลองใช้หลักสูตรครั้งที่ 1 ดำเนินการกับกลุ่มนรjongจำนวน 10 คน เพื่อศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้น แสดงผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการอบรม (การทดลองครั้งที่ 1 n=10)

การทดสอบ	N	df	$\bar{X}$	SD	D	t
ก่อนเรียน	10	9	23.1	6.839	18.1	6.561
หลังเรียน	10		41.2	6.925		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมในกลุ่มนรjongมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีคะแนนเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 18.10 คะแนน แสดงให้เห็นว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ ตามหลักสูตรสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจได้

3.2 ผลการทดลองใช้หลักสูตรครั้งที่ 2 ดำเนินการกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยปรับปรุงกระบวนการ จากครั้งที่ 1 และใช้เกณฑ์การประเมินที่เข้มข้นขึ้นทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ แสดงผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการอบรม (การทดลองครั้งที่ 2 n=30)

การทดสอบ	N	df	$\bar{X}$	SD	D	t
ก่อนเรียน	30		24.1	6.692		
หลังเรียน	30	29	40.267	7.206	16.167	11.854

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลการทดลองใช้จริงกับกลุ่มเป้าหมาย 30 คน พบว่า ผู้เรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($t = 11.854$) การที่คะแนนมีการเปลี่ยนแปลงสูงเนื่องจากหลักสูตรเน้น การฝึกปฏิบัติจริง ในแหล่งท่องเที่ยวและการใช้ภาษาพหุวัฒนธรรม ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะที่วัดผลได้อย่างชัดเจน

3.3 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมการอบรมที่มีต่อหลักสูตร แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อหลักสูตรนักร้องสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวในชุมชนพหุวัฒนธรรมอำเภอเบตง

ความพึงพอใจในหลักสูตรนักร้องสื่อความหมาย ด้านการท่องเที่ยวในชุมชนพหุวัฒนธรรม	$\bar{X}$	SD	แปลผล
1. เนื้อหาหลักสูตร	4.06	0.38	มากที่สุด
2. วิทยการและกระบวนการเรียนการสอน	4.09	0.32	มากที่สุด
3. สื่อและสถานที่	4.07	0.41	มากที่สุด
4. ผลที่ได้รับจากหลักสูตร	3.95	0.39	มาก
ภาพรวม	4.04	0.38	มากที่สุด

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้เข้าร่วมการทดลองมีความพึงพอใจต่อหลักสูตรในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.04$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจสูงสุดคือ ด้านวิทยการและกระบวนการเรียนการสอน ($\bar{X} = 4.09$) รองลงมาคือ ด้านสื่อและสถานที่ ($\bar{X} = 4.07$) และด้านเนื้อหาหลักสูตร ($\bar{X} = 4.06$) ซึ่งทั้งสามด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านผลที่ได้รับจากหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$)

4. ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตรนักศึกษาสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวในชุมชนพหุวัฒนธรรมอำเภอเบตง

จากการติดตามผลและประเมินประสิทธิภาพการนำหลักสูตรไปใช้ และคุณค่าของหลักสูตร โดยผู้ผ่านการอบรมให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อการปรับปรุงหลักสูตร แสดงผลดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการประเมินประสิทธิภาพการนำไปใช้และคุณค่าของหลักสูตร

รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD	ระดับคุณภาพ
1. ความครอบคลุมของเนื้อหาในการพัฒนา	4.60	0.55	มากที่สุด
2. ความสอดคล้องของกิจกรรมทฤษฎีและปฏิบัติ	4.60	0.89	มากที่สุด
3. การสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่น	4.60	0.55	มากที่สุด
4. การใช้สื่อสร้างสรรค์ในการนำเสนอ	4.40	0.55	มาก
5. การบูรณาการองค์ความรู้พหุวัฒนธรรม	4.40	0.89	มาก
6. ทักษะการพูด การบรรยาย และการสื่อสาร	3.80	0.45	มาก
ภาพรวม	4.24	0.29	มาก

จากตารางที่ 6 ผลการประเมินประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.24$) จุดเด่นของหลักสูตรคือ ความครอบคลุมของเนื้อหาและการสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่น อย่างไรก็ตามข้อค้นพบในด้านทักษะการพูดและการสื่อสาร ($\bar{X} = 3.80$) ซึ่งเป็นคะแนนต่ำที่สุด ชี้ให้เห็นแนวทางการปรับปรุงหลักสูตรในอนาคตว่า ควรเพิ่มชั่วโมงฝึกปฏิบัติทักษะการพูดให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้เข้าอบรมเกิดความมั่นใจในการสื่อความหมายมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาและกระบวนการทำงาน สิ่งสนับสนุนของนักสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวในชุมชนพหุวัฒนธรรมอำเภอเบตง จังหวัดยะลา

จากผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาและการทำงาน รวมถึงสิ่งสนับสนุนของนักสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยประเด็นที่มีความสำคัญสูงสุดคือ ด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Weiler & Walker (2014) ที่ระบุว่า มัคคุเทศก์ควรมีบทบาทเป็นผู้เล่าเรื่องและถ่ายทอดคุณค่าทางวัฒนธรรมเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว การมีความรู้พื้นฐานด้านประวัติศาสตร์ที่เข้มแข็งจะช่วยให้นักสื่อความหมายสามารถถ่ายทอดเรื่องราวได้อย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและชุมชนในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ Ap & Wong (2001) ที่เน้นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพราะจะช่วยสร้างความรู้สึกรักเป็นเจ้าของทรัพยากรท้องถิ่น ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นปัญหาด้านความสามารถทางภาษาเพื่อการนำเที่ยวที่ยังอยู่ในระดับเพียงปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Laoriandee (2021) ที่พบว่า มัคคุเทศก์ไทยบางส่วนยังขาดความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษสื่อสาร ข้อค้นพบนี้จึงเป็นโจทย์สำคัญนำมาสู่การออกแบบหลักสูตรที่ต้องเน้นการพัฒนาทักษะภาษาต่างประเทศ โดยเฉพาะในบริบทพื้นที่ชายแดนอย่างอำเภอเบตงที่มีนักท่องเที่ยวหลากหลายชาติ

2. เพื่อพัฒนาหลักสูตรนักสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวในชุมชนพหุวัฒนธรรมอำเภอเบตง

การพัฒนาหลักสูตรนักสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวในชุมชนพหุวัฒนธรรมอำเภอเบตง มีโครงสร้างเนื้อหาหลักสูตรที่ครอบคลุม 7 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วยภาคทฤษฎี 9 ชั่วโมง และภาคปฏิบัติ 13 ชั่วโมง โดยถูกออกแบบให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และสมรรถนะอาชีพ โครงสร้างดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางของ World Federation of Tourist Guide Associations (2024) ที่เน้นการฝึกอบรมแบบผสมผสานระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ การออกแบบหลักสูตรในลักษณะนี้

มีความเหมาะสม เนื่องจากการเป็นนักสื่อความหมายที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีทั้งความรู้เชิงทฤษฎีและทักษะเชิงปฏิบัติควบคู่กัน การบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและวัฒนธรรมในหลักสูตร สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Jaipeng (2023) ที่ได้พัฒนาแนวทาง “PATAN Model” สำหรับการฝึกอบรมนักสื่อความหมายท้องถิ่น โดยเน้นการบูรณาการเนื้อหาทางวัฒนธรรม การใช้เทคโนโลยี และกิจกรรมภาคปฏิบัติในชุมชน เพื่อส่งเสริมทักษะการเล่าเรื่องและสร้างสำนึกความภาคภูมิใจในท้องถิ่น อันเป็นรากฐานสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน เนื้อหาเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับชุมชนพหุวัฒนธรรมอย่างอำเภอเบตง ซึ่งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์และน่าสนใจ การถ่ายทอดคุณค่าเหล่านี้ผ่านนักสื่อความหมายจะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสร้างประสบการณ์ที่มีความหมายให้แก่นักท่องเที่ยว

การพัฒนาหลักสูตรนักสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวในชุมชนพหุวัฒนธรรมอำเภอเบตง มีโครงสร้างเนื้อหาหลักสูตรที่ครอบคลุม 7 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วยภาคทฤษฎี 9 ชั่วโมง และภาคปฏิบัติ 13 ชั่วโมง โดยถูกออกแบบให้สอดคล้องกับบริบทพื้นที่และสมรรถนะอาชีพ โครงสร้างดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางของ World Federation of Tourist Guide Associations (2024) ที่เน้นการฝึกอบรมแบบผสมผสานระหว่างทฤษฎีและปฏิบัติ ซึ่งการออกแบบหลักสูตรในลักษณะนี้มีความเหมาะสมเนื่องจากการเป็นนักสื่อความหมายที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีทั้งความรู้เชิงทฤษฎีและทักษะเชิงปฏิบัติควบคู่กัน นอกจากนี้การบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและวัฒนธรรมในหลักสูตร ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jaipeng (2023) ที่ได้พัฒนาแนวทาง “PATAN Model” สำหรับการฝึกอบรมนักสื่อความหมายท้องถิ่น โดยเน้นการบูรณาการเนื้อหาทางวัฒนธรรม การใช้เทคโนโลยี และกิจกรรมภาคปฏิบัติในชุมชน เพื่อส่งเสริมทักษะการเล่าเรื่องและสร้างสำนึกความภาคภูมิใจในท้องถิ่น อันเป็นรากฐานสำคัญในการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน เนื้อหาเหล่านี้มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับชุมชนพหุวัฒนธรรมอย่างอำเภอเบตง ซึ่งมีความหลากหลายทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ จากการประเมินความเหมาะสมของโครงสร้างหลักสูตรโดยผู้ทรงคุณวุฒิพบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก อย่างไรก็ตามผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาหลักสูตรให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงได้นำข้อเสนอแนะดังกล่าวมาปรับปรุงแก้ไขโดยเน้นการบูรณาการทักษะการใช้สื่อมัลติมีเดียและสื่อสังคมออนไลน์เพื่อสนับสนุนการสื่อความหมายที่น่าสนใจและทันสมัย ควบคู่ไปกับการคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนที่มีบริบทเหมาะสมสำหรับการฝึกปฏิบัติงานจริง รวมถึงการเสริมสร้างทักษะทางภาษาเพื่อการสื่อสารข้อมูลเชิงลึกได้อย่างถูกต้อง ส่งผลให้หลักสูตรฉบับสมบูรณ์มีความสอดคล้องกับบริบทพื้นที่และตรงตามความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง

3. เพื่อทดลองใช้หลักสูตรนักสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวในชุมชนพหุวัฒนธรรมอำเภอเบตง

ผลการทดลองใช้หลักสูตรพบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับกรอบการประเมินผลสัมฤทธิ์ของ Kirkpatrick (1994) ในระดับการเรียนรู้ที่แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรมีประสิทธิภาพในการเพิ่มพูนความรู้และทักษะของผู้เข้าอบรมได้จริง อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาผลความพึงพอใจในตารางที่ 5 พบข้อสังเกตว่า ความพึงพอใจด้านเนื้อหาหลักสูตรอยู่ในระดับสูง ในขณะที่ผลที่ได้รับจากหลักสูตร มีคะแนนรองลงมา ประเด็นนี้อธิบายได้ว่า ระหว่างความพึงพอใจในเนื้อหาหลักสูตรที่อยู่ในระดับสูงกับผลลัพธ์การเรียนรู้นั้น สะท้อนให้เห็นว่าเนื้อหาที่ผู้วิจัยคัดสรรมาเป็นปัจจัยนำเข้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตามการพัฒนาสู่ความเป็นนักสื่อความหมายมืออาชีพจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการบ่มเพาะและตกผลึก ซึ่งเป็นทักษะเฉพาะทางที่ต้องใช้ระยะเวลาในการสั่งสมประสบการณ์ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในระยะหลังการอบรมจึงเป็นเพียงก้าวแรกของการพัฒนา โดยมีเนื้อหาหลักสูตรนี้เป็นฐานรากสำคัญที่จะส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรมอย่างยั่งยืนในระยะยาว จึงเป็นเหตุผลที่คะแนนส่วนนี้มีความแตกต่างกันเล็กน้อย และสอดคล้องกับแนวคิดของ Wallace (2020) ที่ระบุว่า การฝึกอบรมต้องมีการนำวงจรคุณภาพ PDCA มาใช้ในการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

4. เพื่อประเมินและปรับปรุงหลักสูตรนักสื่อความหมายด้านการท่องเที่ยวในชุมชนพหุวัฒนธรรมอำเภอเบตง

ผลการประเมินประสิทธิภาพการนำไปใช้และคุณค่าของหลักสูตรโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยจุดเด่นสำคัญคือ ความครอบคลุมของเนื้อหาและการสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jaipeng (2023) แต่เมื่อพิจารณาคะแนนรายด้านพบว่า ทักษะการพูด การบรรยาย และการสื่อสาร มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด เมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ ผลการวิจัยนี้สะท้อนให้เห็นธรรมชาติของการเรียนรู้ว่า การสร้างความรู้ความจำ เช่น ประวัติศาสตร์ สามารถทำได้เร็วกว่าการสร้างทักษะปฏิบัติ เช่น การพูดในที่สาธารณะ ซึ่งต้องอาศัยความมั่นใจและชั่วโมงในการฝึกฝน คะแนนส่วนนี้จึงเป็นตัวบ่งชี้สำคัญว่า ลำพังเพียงการอบรมในห้องเรียนและการลงพื้นที่ระยะสั้นอาจยังไม่เพียงพอต่อการสร้างความเชี่ยวชาญในระดับสูง

ดังนั้นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงหลักสูตรระยะต่อไป จึงควรพิจารณาเพิ่มสัดส่วนเวลาหรือกิจกรรมในลักษณะฝึกทักษะการพูด เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เข้าอบรมได้ฝึกปฏิบัติซ้ำ ๆ จนเกิดความมั่นใจมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Matara et al. (2025) พบว่า ทักษะภาษาอังกฤษที่จำเป็นเร่งด่วนที่สุดสำหรับบุคลากรด้านการท่องเที่ยวคือ ทักษะการพูดและการฟัง และเสนอแนะให้ใช้รูปแบบการฝึกอบรมที่เน้นการจำลองสถานการณ์ เพื่อแก้ปัญหาความไม่มั่นใจและข้อจำกัดด้านคำศัพท์ของผู้ปฏิบัติงาน

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยพบว่า นักสื่อความหมายในอำเภอเบตงมีศักยภาพสูงด้านความรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นและการสนับสนุนจากชุมชน แต่ยังคงขาดทักษะสำคัญด้านบริบทพหุวัฒนธรรมและภาษาต่างประเทศ ซึ่งเป็นความจำเป็นเร่งด่วนสำหรับพื้นที่ชายแดน ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาหลักสูตรที่มีโครงสร้างครอบคลุมทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ โดยผ่านการประเมินความเหมาะสมของหลักสูตรจากผู้ทรงคุณวุฒิว่าสอดคล้องกับบริบทพื้นที่จริง ซึ่งผลการทดลองใช้หลักสูตรแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการของผู้เข้าอบรมที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ผู้เข้ารับการอบรมมีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจนและมีความพึงพอใจต่อกระบวนการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด อย่างไรก็ตามแม้หลักสูตรจะมีจุดเด่นในการสร้างความภาคภูมิใจในท้องถิ่น แต่ผลการประเมินชี้ให้เห็นว่า ควรมีการเพิ่มความเข้มข้นในการฝึกฝนทักษะการพูดและการนำเสนอในที่สาธารณะเพิ่มเติม เพื่อให้การพัฒนาศักยภาพนักสื่อความหมายมีความสมบูรณ์และนำไปใช้ปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

สำหรับข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย เพื่อยกระดับศักยภาพของนักสื่อความหมายในพื้นที่พหุวัฒนธรรมอำเภอเบตงให้มีประสิทธิภาพสูงสุด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรบูรณาการความร่วมมือในการปรับปรุงหลักสูตรการอบรม โดยมุ่งเน้นการเพิ่มเนื้อหาและกิจกรรมที่สะท้อนถึงวิถีชีวิตไทย จีน และมลายู ผ่านการฝึกปฏิบัติในพื้นที่จริงเพื่อสร้างความเข้าใจในมิติวัฒนธรรมที่ลึกซึ้ง ควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะภาษาอังกฤษ จีน และมลายูที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยวในรูปแบบคู่มือคำศัพท์พหุภาษาหรือการเพิ่มระยะเวลาฝึกฝน ขณะเดียวกันควรเร่งพัฒนาทักษะการเล่าเรื่อง และบุคลิกภาพ เพื่อให้การนำเสนอข้อมูลมีความน่าสนใจ และสื่อสารข้ามวัฒนธรรมได้อย่างถูกต้อง โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นแกนกลางในการสนับสนุนงบประมาณเพื่อสร้างเครือข่ายนักสื่อความหมายให้เกิดความยั่งยืน นอกจากนี้ในเชิงวิชาการควรมีการขยายขอบเขตการศึกษาเปรียบเทียบกับชุมชนพหุวัฒนธรรมอื่น และเปลี่ยนมุมมองการวิจัยไปสู่กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้รับบริการโดยตรง รวมถึงการติดตามผลระยะยาว 6-12 เดือนหลังการอบรม เพื่อประเมินความคงทนขององค์ความรู้และปัญหาอุปสรรคในสถานการณ์จริง ซึ่งจะช่วยให้ได้ข้อมูลสะท้อนกลับที่ทรงคุณค่าในการพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวให้ก้าวหน้าและเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 โดยกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ผู้วิจัยขอขอบพระคุณแหล่งทุนและผู้ให้การสนับสนุนทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

เอกสารอ้างอิง

- Ap, J. & Wong, K. K. F. (2001). Case study on tour guiding: professionalism, issues and problems. *Tourism Management*, 22(5), 551–563. [https://doi.org/10.1016/S0261-5177\(01\)00013-9](https://doi.org/10.1016/S0261-5177(01)00013-9)
- Best, J. W. (1981). *Research in education* (4th ed.). Prentice-Hall.
- Chatakan, W., Pantaruk, S., Chairueng, N., Intawong, W. & Boonpob, P. (2024). The development of a local curriculum to enhance local guides in ecotourism and agriculture in Nopphitam district, Nakhon Si Thammarat. *Nakkhabut Paritat Journal*, 16(2), 128-139. (in Thai)
- Jaipeng, C. (2023). Local interpreters development for culture tourism enhancement in Tai-Yong community Tambon Buak Khang San Kamphaeng district, Chiang Mai province. *The Journal of Research and Academics*, 6(5), 283–296. (in Thai)

- Kaewjarus, A. (2021). The potential of Thai tourist guide in the 21st century. *Panyapiwat Journal*, 13(3), 283-296. (in Thai)
- Kirkpatrick, D. L. (1994). *Evaluating training programs: The four levels*. San Francisco, CA: Berrett-Koehler Publishers.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>
- Laeheem, K., Boonwanno, S., Tepsing, P., Chitwiboon, P. & Yeetin, P. (2024). Betong: creation of a community-based cultural resource tourism map. *Journal of Social Research and Review*, 47(2), 272531. (in Thai)
- Laoriandee, W. (2021). From experience to classroom activities: preparing EIL hosts for visitors to Thailand. *rEFLECTIONS*, 28(2), 228–247. <https://doi.org/10.61508/refl.v28i2.253280>
- Matara, R. A. D., Manoppo, I. H. P. & Jirnia. (2025). Identifying the english language skills training needed by tourism practitioners for optimizing tourism development in Bolaang Mongondow regency. *Dinasti International Journal of Education Management and Social Science*, 7(2), 1702-1708. <https://doi.org/10.38035/dijemss.v7i2>
- Ministry of Tourism and Sports. (2024). *Domestic tourism statistics 2023 (Provincial Report)*. Bangkok: Economics Tourism and Sports Division.
- Ngamkanok, S., Nakpathom, P. & Pitchayadejanant, K. (2022). Area-based tourism leader curriculum development. *Sisaket Rajabhat University Journal*, 16(2), 13-26. (in Thai)
- Phitchayapirath, P. & Somnuek, P. (2025). The development of a local curriculum on “geotourism” for schools in the Phachan-Sampanbok geopark area, Ubon Ratchathani province. *Journal of MCU Nakhondhat*, 12(5), 263-272. (in Thai)
- Sakunphutthaphon, K. (2021). The creative process of song media to promote cultural tourism: A case study of 111 years of Betong legend song. *Journal of MCU Nakhondhat*, 8(2), 211-225. (in Thai)
- Taba, H. (1962). *Curriculum development: Theory and practice*. Harcourt, Brace & World.
- Tilden, F. (1957). *Interpreting our heritage*. Chapel Hill: University of North Carolina Press.
- Wallace, W. C. (2020). Policing tourism: findings from an evaluation of a tourism-oriented policing training program in the Caribbean. *International Journal for Crime, Justice and Social Democracy*, 9(3), 159–173. <https://doi.org/10.5204/ijcjsd.v9i3.1416>
- Weiler, B. & Walker, K. (2014). Enhancing the visitor experience: Reconceptualising the tour guide’s communicative role. *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 21, 90–99. <https://doi.org/10.1016/j.jhtm.2014.08.001>
- World Federation of Tourist Guide Associations. (2024). *International tourist guide day 2024* [Online]. Retrieved January 30, 2025, from: <https://wftga.org/international-tourist-guide-day-2024-2/>